

ՏԱՆՕՐՈՒԹԻՒՆՔ

Տնօրենութեան ստորագրութիւնն
Պ. Վ. ՊԱՆՈՍՅԱՆ
Հանդիսի վերաբերեալ նամակ կամ գը-
րութիւն Տնօրենին պիտի ուղղուի իմամ
Ալի Խան Կ. 15
Հրատարակի ամէն ամսոյ 11 11 11 21 11
Տարեկան գինն է 50 դրուռը:
Ծանուցման տողին 1 12:
Դուրս երթալը քաղերներուն ծախքը
առնողին վրայ է:

ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՔ

ԻԶՄԻՐ Սիմոնիական Յարութիւն աղա
ԻԶՄԻՐ Ս. Արիստակէսեան Մէլքոն աղա
ՊԱՐՏԻԶԱԿ Մինասեան Թորոս աղա
ՀԱԼԷՊ Քիւրքճեանոյ Յովհաննէս աղա
ԿԱՐԷՆ Մարտիրոսեան Պետրոս աղա
ԱՐԱՐԳԷՐ Մամասեան Ճիշտ աղա
ԵԳԻՊՏՈՍ Կարապետ. Պօղոս Էփէնտի
ՏՐԱՊԷԶՈՆ Մուրատ. Երզնկապետ աղա
ՔԵՐԷՍՈՆ Մաղմանեան Գ. Խ. աղա
ՏՓԽԻՍ Կ. Հունուտճեանց Պետրոս աղա

ՏԱՍՆՕՐԵԱՅ ՀԱՆԳԵՍ

ՈՒՍՄԱՆՅ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԳԵՂԵՑԻԿ ԴՊՐՈՒԹԵԱՆՅ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ
ԵՒ ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ԼՈՒՐԵՐ
Ա.

Երբեք ուրիշ պատերազմներ այնչափ անարդար և ար-
իւնահեղ եղած չեն քան թէ քաղաքական պատերազմնե-
րը, երբ կիրքն ու առեւտրութիւնը ծայրայեղ կատաղութեան
հետ միացած, սոսկալի տեսարան մը կը ներկայացնեն: Ա-
սոր զարմանալի օրինակը կը տեսնենք Միացեալ—Նահան-
գաց երեք տարուան ի վեր տեղի ունեցած զէպերուն վը-
րայ, որք մեր աչաց առջև կ'ընծայեն բարդաւած հասարա-
կայեալութեան մը անակնկալ կործանումն, ու անդամա-
նելի փառանքը: Բայց սակայն ի սկզբանէ հիւսիսայնոց որ-
քան դիւրին կ'երևեր քանի մ'ամսուան մէջ իրենց հակա-
ռակորդներն ընկճել, և յաղթանակաւ միութեան դրօշը վե-
րականգնել, Հիւսիսը վստահ էր իր հարստութեանը, իր
թուոյն առաւելութեանը և իր զօրութեանը վրայ, բոլոր
համակրութիւններն այն առէն իրեն կողմն էին, և զերեաց
ազատութեան սկզբունքը Մարտիոյ ազատամիտ կարծիքն
իր կողմը կը քաշէ: Եղբայրասպան պատերազմը սկսաւ, և
այսօր այնչափ արեանց հեղեղներէն ետքը խնդիրը ոչ լուծ-
ուած է և ոչ ալ կրնայ լուծուիլ, առանց այն առաջուան մի-
ութիւնը յերկուս հերձելու: Այն խրոխտ հասարակապե-
տութիւնը, որոյ զարմանալի յառաջադիմութեան օրինակը
չ'դանուիր և ոչ մէկ աղջիկ մը պատմութեան մէջ, և որոյ
ճոխութեան քով առ ոչինչ էր կարծեգոնացուց հարստութիւ-
նը, այսօր սնանկութեան դուռը հասած ու իր երբեմն փա-
ռաւոր տօղարներուն տեղ, անարգ թղթադրամ մը մնացած
է ձեռքը: Նախագահին՝ ազգային ժողովներուն 1861 թը-
ւած տեղեկութիւնը, անդուգական յաջողութիւն մը կ'ա-
ւետէր, պատերազմը ծագեցաւ և այն ամենայն յաջողու-
թիւնները սին երազներու պէս մէկ տարուան մէջ անհետ
եղան դաշին: Երկիրը երկու մաս բաժնուած էր, իրարու
թշմաղի: Հոնաճերը ոչնչացած, երկաթուղիներն աւերած,
վաճառականութիւնը կործանած, և երիտասարդութեան
ծաղիկը պատերազմի գացած էր: Ազգերն ալ իրենց եսա-
կանութիւնն ունին, ըսած ենք ուրիշ անգամ, ազգերն ալ
որ մարդոց անհատներէ կը բաղկանան, նմանապէս անձնա-
սէր են և օտարին վրայ բռնանալ կ'ախորժեն, այլ փորձով
կը տեսնուի որ երբ արգարութեանց և իրաւանց սկզբունք-
ներէն կը հեռանան, իրենց կորուստն ալ անհրաժեշտ կը
մերձենայ: Ի՞նչ էր հիւսիսայնոց այն մեծ պատերազմին
պատճառը, և ի՞նչու համար հարաւը ռանակոխ ընել ուղե-
ցին, ասիկա այնպիսի խնդիր մ'է որուն զժողովրդին է գո-
հացուցիչ պատասխան մը դնել: Ըստ ոմանց զերեաց ա-
զատութեանը համար էր, ըստ այլոց միութիւնը կանգուն
պահելու համար, և ուրիշներու ալ ըսածին նայելով հա-
րաւայնոց արծաթն իրենց գրպանը լեցունելու համար: Այս
պատճառներուս ո՞րն էր արդեօք պատերազմին բորբոքիչը.
անշուշտ շահասիրութիւնն աւելի զօրաւոր էր, և զերեաց

ազատութիւնը պատճառ մը չ'էր, այլ պատճառանք: Հա-
րաւային նահանգներուն մէջ, ուր արդաւանդ և ճօխ կրնայ
մը երկրագործին աշխատութիւնը բերապատիկ կը վարձառ-
ըէ, բնակիչներն ըստ մեծի մասին երեւելի կալուածատէր-
ներ ըլլալով արծաթասիրութեան ծարաւով չ'էին տանջուէր,
և իրենցմէ կ'ելլային հասարակապետութեան նախագահնե-
րն ու պաշտօնականները: Հիւսիսայնոց ընդհանրապէս
բաղդախնդիր և ճարպիկ, վաճառականութեամբ կ'զբաղէ-
ին, և իրենց ձեռնարկութեանց մեծութեամբն ու համար-
ձակութեամբն աշխարհ կը զարմացունէին. արուեստները,
վաճառականութիւնն ու նաւարկութիւնը յառաջ տանելով:
Ուստի հարաւայինք ալ իրենց արուեստական և դրամական
պէտքերն հոգալու համար, ստիպուած էին միշտ հիւսիսայ-
նոց դիմել, որք կը մատակարարէին իրենց հարկաւոր եղած
մեքենաներն ու գործիքները, և իրենց հողը արդիւնաւորե-
լու համար սիտացած արծաթը: Այսով հիւսիսայնոց դրամա-
տէրներուն և ճարտարներուն ազահութիւնն արթննալով,
հասարակապետութեան բոլոր վաճառականութիւնն իրենց
ձեռքն անցունել ուղեցին. և որպէս զի մենավաճառութիւ-
նը բոլորովին իրենց մնաց, խորհեցան որ զերազոյն վարչու-
թիւնն ալ իրենց ձեռքն ըլլայ, իրենցմէ մէկը նախագահ
ընտրել տալով: Այս կուսակցութեան եսական զգացմանց
կենդանի նկարագիրը, Պ. Աբրահամ Լինքոլն, նախագահ
ընտրուելով, և կուսակցութեան բոլոր երասանը իր ձեռքն
ըլլալով, հարաւայնոց ուրիշ բան չ'էր մնար, բայց եթէ կամ
զիրենք կեղեքել ուղղող մասին վարչական կանոնադրութեանց
հնազանդիլ, կամ եթէ ոչ, միութեանն բաժնուիլ. կամ
հիւսիսայնոց շահասէր հրամանաւ զերիններն ազատել ու
երկրագործութիւնը կործանել, կամ եթէ ոչ իրենց անկա-
խութիւնը հրատարակել: Հիւսիսայինք իրենց ձեռագործ-
ները ծախելու համար, դուրսէն եկածներուն վրայ ծանր
մաքսեր կը դնէին, և ասով հարաւայինները կ'ստիպէին որ
իրենցմէ գնեն. յետոյ իրենց առնելիքն առնելու համար
հարաւին մէջ հաշուետուներ կը բանային ծանր տոկոսով
ստակ վարձու տալու և կալուածատէրներուն բամբակը իրենք
առնելու համար: Այս աշխարհ այն սարսափելի պատերազ-
մին պատճառը ոչ զերեաց ազատութիւնն էր և ոչ ալ հա-
սարակապետական միութեան մը մտացածին գաղափարը,
այլ շահասիրութիւնն ու արծաթասիրութիւնը: Հիւսի-
սայնոց վաճառականներն, ինչպէս որ այն առէնը կը պար-
ճենային, կը կարծէին թէ քանի մ'ամսուան գործ է հա-
րաւը նուաճել և իրենց շահերն ուղածներուն պէս յառաջ
տանիլ: Միութեան մեծադոյն մասը արդէն իրենք կը կաղ-
մէին, վստի զի ըսան և չորս նահանգներ 24 միլիոն բնակիչ-
ներով հիւսիսային կողմն էին, և մեծաքանակ նահանգ, տա-
ւը միլիոն բնակիչներով հարաւային կողմը: Պատերազմն
անհաւասար էր և Եւրոպիոյ մէջ անգամ չ'էր կարծուէր
թէ հարաւը պիտի կրնայ երկայն ժամանակ տոկալ, բայց
հարաւայինք այնպիսի քաջութեամբ և խելքով կուռեցան որ
այսօր իրենց դատը վաստկած են, և հիւսիսայնոց ողջամիտ
մասն ալ զանոնք նուաճելու յոյսը կտրած է: Քանի որ յու-

սակ էր թէ պատերազմը յաջողակ կերպով կրնայ վերջանալ Պ. Լիքսի կառավարութիւնն ամեն միջոց 'ի գործ դրաւ յաղթելու համար, սակայն իր ջանքերը չ'պատկուեցան և իր նախագահութեան օրն ալ լրանալու վրայ ըլլալով, հաշտութեան կուսակիցները տակաւ առ տակաւ ձայները բարձրացունել սկսան : Սեր հետեւեալ թուերով այս խնդրոյս վրայ պիտի վերադառնանք, և հաշտութեան յոյսերն ինչ աստիճանի կարեւորութիւն ունենալը պիտի ցոյց տանք, բայց առ այժմ մեր հայացքի վաճառականաց անհանգստութիւնը գոհ ընելու համար, այսչափ միայն կ'ըսենք որ պատերազմին դադարումը նոր նախագահին ընտրութեան վերայ կախուած է : Հիւսիսայինք վերջին ճիգ մ'ալ կը թափեն հարաւը նուաճելու, և եթէ այս անգամ ալ 'ի դերն ելնեն, կամայ, ակամայ, հաշտութիւն ընելու պիտի ստիպուին : Լրագիրները Պ. Ճէֆերսոն Տալիսի, և հիւսիսայինոց կողմանէ ուղարկուած գետնայիններուն մէջ տեղի ունեցած բանախօսութիւն մ'ալ հրատարակեցին, ուրկից կը տեսնուի որ եթէ հարաւայինոց անկախութիւնը ճանչցուի, Պ. Ճէֆերսոն հաշտութեան պայմաններուն վրայ խորհելու պատրաստ է : Ուստի յուսալի է որ քիչ ատենէն խաղաղութիւնը կը վերահաստատուի և պատերազմող կողմերն իրենց զենքը վար կը դնեն : Ի վերայ այսր ամենայնի դեռ Մանչեսթըրի հրապարակին վրայ բամբակին գինը կ'օրորած չէ, և ամէն մարդ հետաքրքրութեամբ նիւ — Եօրքէն եկած լուրերուն կ'սպասէ :

ԻՐԼԱՆՏԱՅԻ ԽՈՌԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ :

Եթէ մարդկային ընկերութեան մէջ այնպիսի անիրաւ տարբերութիւններ կան, որոց վրայ առանց սրտմոռութեան չ'խոկար մարդուս միտքը, երբ բնական հաւատարմութիւնը խանգարուած կը տեսնէ, երբեմն այնպիսի արժանիք ալ կան, զորս անհնար է մարդոց գոհ-հիլ ամբոխէն չ'որոշել : Թողունք այն անհաւատարմութիւնները, որ իրական արժանիքէ դուրս, կամ բռնութեան կամ ճոխութեան զօրութեամբ մարդկային ընկերութեան մէջ սպրդած են, և էրա՞նք արժանիք ըսելով ո՛չ եթէ անձնականի, այլ մարդկային ընկերութեան ծառայող արժանիք մը հասկնանք, ո՛հ այն ատեն մարդիկ յաժարակամ կ'ստիպուին իրենց սրտաբուխ ակնածութիւնն անոր նուիրելու, ո՛չ թէ մարդահաճութեան պէս առ երեսս շողջորթելով, այլ և գերեզմանէն անդին ալ նոյն զգացումը յաւերժացունելով : Բարոյական այս գերազոյս աստիճանի քիչերը կրնան հասնիլ, բայց սա ստոյգ է որ հասնողներ եղած են, թէ և ո՛չ ամէնքն ալ անապարտ : Չկայ ազգ մը որ իւր դիւցազունները չ'ունենայ և անոնց անունը խորհրտութեամբ և պատկառանքով չ'ընեն : չ'կայ ազգ մը որ երբ իւր դիւցազունը յիշատակն օտարէն անպատիւ եղած տեսնէ, և իւր սրտին մէջ արդար վրեժխնդրութիւն մը չ'զգայ, կամ եթէ ըլլայ մարդոց այնպիսի դաս մ'ալ որ զուրկ է դիւցազուններէ և անոնց յիշատակը պանծացունելու զգացումէն, մարդկութեան ամենալեւտին աստիճաններուն մէջ դնուելու է : Մինչև ցայս վայր ընդհանուր խորհրդածութիւններ են որ և իցէ ազգի պատկանաւոր, բայց չ'ենք ուզեր ընթերցողաց միտքը ասկէ աւելի յոգնեցունել : Հերիք է որ Իրլանտայի մէջ մօտերս տեղի ունեցած դէպքերը պատմենք, և այն տարօրինակ կռիւններուն իրական պատճառը կը հասկցուի : Տուալլինի մէջ հռոմէական իրլանտացիներն արձան մը կը կանգնէին 'ի յիշատակ Դանիէլ Օ'Քոնէլի, օրն որ դարուս սկիզբներն Իրլանտայի անկախութեան գլխաւոր ախոյեաններէն մէկը հանդիսացած էր : Չինու զօրութեամբ նուաճեալ երկիրներու տխուր բազմին վիճակակից, Իրլանտա ալ 'ի հնուց անտի կը հեծէր իր լուծին տակ, թէ և այն լուծը՝ ազատամտութեամբ պարծենցող Անգլիան զրած էր իր վրայ : Յեղի և կրօնի տարբերութիւններն այս երկու կողմաց բնակիչները մեծապէս կը զատէ իրարմէ, և միեւնոյն կառավարութեան տակ Սնդղիացւոց ճոխութիւնն ու Իրլանտացւոց խեղճու-

թիւնն ու թշուառութիւնը հակապատկեր տեսարան մը կը ձևացունեն : Սնդղիա 'ի հնուց անտի անդադար ջանացած էր իւր իշխանութեան տակ ինկած փոքրագոյն կղզին կլանելու, այլ իր փորձած փորձերը մինչև ցարդ 'ի դերն ելած են : Իրլանտա իր 8 միլիոն մեծագոյն մասամբ թշուառ բնակիչներով միշտ դէմ կեցած է իր ազգութիւնն ու կրօնը չ'կորուսանելու համար, և ասոր համար ապստամբութեան դրօշն անգամ պարզելու համարձակեցաւ դեռ անցեալ դարուն վերջերը : Ի զուր այնչափ ատեն հռոմէականութիւնն հալածուեցաւ, և Մինա թագուհւոյն անիրաւ դատաստանագիրքը (1801) Իրլանտայի բոլոր անշարժ ստացուածները քանի մը բողոքականաց ձեռքն անցուց : Բողոքականութիւնը երբեք չ'կրցաւ կեղտական ցեղն ալ անկիւս — սաքսոն ցեղին պէս բողոքովին իրեն աշակերտել : Այլ մինչդեռ Իրլանտա իր հզօրագոյն հակառակորդին հետ ըրած միջանքէն յոգնած փրկաւէտ հանճարի մը կը կարօտէր, այն ատենը ելաւ Օ'Քոնէլ, որ իր զօրաւոր խօսքովն ու տաղանդովը, իր հայրենեաց լուծը վերցուց, ուստի և իրաւամբ՝ ազատարար, տիտղոսը ստացաւ : Երանի՛ այն ազգին որ իր տառապանաց ատեն այնպիսի հայրենասէրներու կը հանդիպի, որոնք իրենց հանճարովը մեծամեծ չարեաց առջին կ'առնեն : Իրլանտացիք յանձարի կը սիրէին զինքը, և Քլերիի հին թագաւորներէն սերուած ըլլալու համար իրեն վրայ տարածուած կարծիքը, ժողովրդեան ևս բան զեւ պատկառելի կ'ընէր զինքը : Իրլանտայի անկախութիւնը իր բոլոր կենաց տանջանքն ու հեշտութիւնը դարձած էր, և երբեք չ'էր ամչնար՝ մուրաքիկ թագաւոր, տիտղոսէն, զոր իր թշնամիները կուտային իրեն, առջատ Իրլանտացիներուն իրեն սուած թռչակովն ապրելուն համար : Եւ Իրլանտայի վարձաւոր ծառան եմ՝ կը սէր, և Մեծին Բրիտանիոյ մէջ այնչափ բարձր պաշտօն չ'կար, որ իր հայրենեաց՝ վարձաւոր ծառան ըլլալէ աւելի բաղքը թուէր իրեն : Իրլանտան Սնդղիոյ հաւասար ընել տուողը Օ'Քոնէլ եղաւ, բայց առանց արիւնհեղութեան, առանց պատերազմի, առանց զինուոց, եւ միայն ճարտարախօսութեամբ, իրաւախօսութեամբ ու անխնայ յարատեւութեամբ : Կը տեսնուի ուրեմն ինչքան արժանի էր որ իր հայրենակիցներն ալ արձաններով պատուէն իրեն յիշատակը : Սըրտաշարժ էր այն հանգիստ երբ Իրլանտացիք, անոր արձանը կրող պատուանդանին առաջին բարը գնելու համար երկու հազար ոգւոյ չափ ժողովուած էին 'ի Տուալլին, անցեալ Օ'գոստոս ամսոյն մէջ :

Այն բազմութիւն ամբոխէն կազմուած թափօրը, որ կանաչագոյն նշաններ կրելով, հանդարտ եւ տխուր դիմօք կերթային դէպ 'ի արձանը կանգնելու տեղը, բոլորն ալ մէկ խորհուրդ մ'ունէին, և կ'ըսէս թէ՛ իրենց զրօշակներն ու գոյնազոյն նշանակները, կորսուած ազգութեան մը տրտմութիւնը կը բացատրէին : Հին Հիպէրիոյ զրօշակներն օդին մէջ կը ծածանէին և անոնց մէկուն վրայ կը կարդացուէր, ԱՒԱՂ ՍՈՒՐԵ ԱՒՈՒՐՅՈՒ ԷՆՈՑ : Հանգիստ Օ'Քոնէլի տանն առջեւէն անցնելը երկու ժամ տեւեց, ուր ամենքն յարգանքով իրենց ճակատները բացած էին : Բայց մինչդեռ Տուալլինի մէջ այս հանգիստը կը կատարուէր, Իրլանտայի ուրիշ քաղաք մը, Պէլֆասթ, բողոքականները եպիսկոպի կիրքով մը բողոքած միմով շինուած Օ'Քոնէլի արձան մը, որ մուրացկանի պէս ձեռքերը կերկնցունէր, հրոյ ճարակ կուտային, և ասով ալ գոհ չ'ըլլալով, հետեւեալ օրը այրածին աճիւնները ժողովելով դադաղին մէջ կը դնէին, և թմբուկներ առջեւնին ձրգած գերեզմանատունը կը տանէին, խայտառակ թաղման հանգիստ մը կատարելու համար : Այս խժեղական գործս, որ խաժամաւթ բողոքական ամբոխ մ'էր կատարողը, հռոմէական մասին դառն զայրոյթը շարժեց, և փողոցներուն մէջ սարսափելի կռիւ մը ծագեցաւ, ուր բանի մ'օրուան միջոցին հարիւր յիսուն հոգի ինկան, մինչև որ ոստիկանութիւնը նոր օգնութիւններ առնելով կրցաւ խաղաղութիւնը հաստատել : Ահա կրից սաստիկութեան արդասիրք : ամէն տեղ մոլեռանդութիւնը չարիք կը պատճառէ և եղբայրաստան պատերազմներու կ'առաջնորդէ : Խեղճ Իրլանտացիք, որ անթուութեան ազատելու համար Ամերիկայի դաշտերը կ'եր-

հինգ տարի պէտք է որ իրենք տեսչութեան մը տակ դաստիարակուին : Ասիկա ալ երկբայական է , որովհետեւ այս ընթացքը համեմատաբար խօսելով շատ սակաւ է :

Ասիկայ դիակի մը դիմելու հարցներու ենք . քանի տարուան մէջ կրնաս դաստիարակուիլ որ կենդանանաս : Խօսքը չի բաւեր , իսկ եթէ կացինով գլուխը պատռես՝ դարձեալ ձայն չկայ :

Մի եւ նոյն են եւ այս տեսուչները , պատմածս կրից արդիւնք չէ , այլ հանրական շահ մը եւ ճշմարտութիւն մը :

Պ . Խմբագիր , այս գրութեանս թերթերնուդ մէջ տեղ մը շնորհելու պատիւ ըրէք :

Զմիւռնիա 13 օգոստոս 1884 .

Ա Ռ Ե Ի Տ Ր Ա Կ Ա Ն

Աղեքսանդրիական գրութեան նամակ մը հետեւեալ կերպով հաշիւ կ'ընէ Եգիպտոսէն ելած բամբակը : Անցեալ 1863 տարուոյ սեպտեմբեր 30 էն մինչեւ այս տարուան Օգոստոսի 1 ը , Աղեքսանդրիական 320,000 պալէայ բամբակ գացած է Եւրոպա , որ միջակ հաշուով պալէան 5 ու կէս քան թար սեպելով գումարը 1,760,000 քան թար կ'ըլլայ : Ասոր վրայ աւելցունելու է Օգոստոս 1 էն մինչեւ յառաջիկայ սեպտեմբեր 30 ը հասնելը բամբակները , որոնք 300 պալէա կը հաշուեն 2 ու կէս քան թար ծանրութեամբ , որ այս տարուան եղանակին վերջին 60 օրուանը համար 45,000 քան թար կ'ըլլայ , կամ օրը 750 քան թար : Ամէնը միացունելով 1863—4 տարին Եգիպտոսէն ելած բամբակը 1,800,000 քան թար կը հասնի , եւ քան թարը 220—230 ֆրանք ծախուած ըլլալով , բոլոր արժեքը 500 միլիոն ֆրանքի կը մօտենայ : Ահա այսչափ սարսափելի գումար մը ստակ մտած է Եգիպտոս , ուր բամբակի մշակութիւնը չափազանց աճելու վրայ է :

— Ամերիկայի պատերազմէն առաջ Անգղիոյ մէջ 2,700 բամբակի գործարան կար , որոց մէջ 450,000 գործաւորներ կաշխատէին , եւ տարեկան ստացած թուանին էր 11 միլիոն կամ 12 միլիոն լիրա սթերլին : Բամբակի ճարտարութեան վրայ գրուած զրամագլուխը 65 միլիոն լիրա սթերլինի կը հասնէր , եւ տարին 80 միլիոնի չափ արժեքով բամբակեղէն ապրանք կ'ընէր թէ՛ բնիկ Անգղիոյ եւ թէ՛ արտաքին վաճառականութեան համար : Եւրոս մտած բամբակին ծանրութիւնը տարին 1 երկիւն , 390 միլիոն , 938,752 լիպրայի կը հաշուէին , եւ տարին 1 երկիւն 83 միլիոն 600,000 լիպրայի բամբակ կ'սպառէր : Պատերազմէն առաջ այնչափ բամբակ լեցուած էր Անգղիա որ եթէ պատերազմը չ'ըլլար , բամբակեղէն ապրանք գինը չափազանց վար պիտի իյնար :

— Գաղղիա մտած բոլորը , ելած բրդեղէն ապրանքին նայելով խիստ նուազ է , զոր օրինակ այս տարուան առաջին վեց ամսուան մէջ ներս մտած բոլորը՝ 89 միլիոն 500,000 ֆրանք հաշիւ կ'ըլլայ , եւ նոյն միջոցին դուրս ելած չուխայ եւ ուրիշ ապրանքը 161 միլիոն ֆրանք : Աստի բոլորդին գինն ալ կը բռնուի Մարսիլիոյ հրապարակին վրայ , ուր դեռ ետքի օրերս երկու շաբաթաւ գացած է , մէկը սարսիկաստանի եւ միւսն ալ Ստրաստանի բոլորով բեռնաւորուած : Աղբիւնուալօրոյ ընտիր բոլոր ծախուած է 200 հակ 200 ֆրանք . միջակ 162.80 , եւ 600 հակ Ալճերիի չ'ըլլացուած բոլոր 102 ֆրանք . 50 քիլոգրամը , հանդերձ սովորական զեղջու մով : Ալճերիէն եկած 1,000 կաշի ծախուած է , ամէն մէկը 6 քիլ . ծանրութեամբ 77 ֆրանք 50 սն , եւ 500 պէտէվի կաշի 5 ու կէս քիլ . ծանրութեամբ , 82 ֆրանք 50 սն , 0/0 3 զեղջումբ : Գաղղիոյ մէջ շերամի հիւանդութեան պատճառաւ մետաքսադրամներուն մեծ քանակներ ըլլալով , կառավարութիւնը ամէն կողմի հիւպատոսներէն մետաքսի բերոց վրայ տեղեկութիւններ ուղած էր , եւ այս նպատակաւ առնուած լուրերուն նայելով Պարսկաստանի մէջ այս տարի մետաքսը շատ աղէկ եղած է եւ կիւանի մէջ այս առևտուրիս պարապօրէն օգտակար գործ մը յառաջ կը տանին :

— Լոնտոնայէն սեպտեմբեր 10 թուով (ըստ նոր տուածարի) կը գրեն :

• Ամերիկայի հաշուութեան քիչ կամ շատ հիմնական լուրերէն վախճալով Անգղիոյ պանգան իր զրամագլուխը 0/0 9

բարձրացուց եւ արժեթուղթերն իջնալու սկսան : Բնական է որ բամբակ առնողները շփոթութիւնը տարածեն եւ ուղածնուն չափ պոռան թէ հարաւային նաւահանքները բացուելով Եւրոպա առատ բամբակով պիտի լեցուի , կամ գինը 100 ին 200 վար պիտի իյնայ եւ բամբակը պահողներուն անհրաժեշտ կործանում մը պիտի պատճառէ : Բայց Անգղիոյ պանգային պէս աշխարհին առաջին կարգի դրամական հաստատութեան վերատեսուչ ըլլալու պատիւ ունեցող մարդիկ պէտք չ'էր որ այնպիսի խաբէութիւններէ բռնուէին : Թէեւ պատերազմող երկու կողմերուն մէջ խաղաղութիւնն ստորագրուած ալ ըլլար , որն որ կրնանք ըսել թէ կարելի է բայց այնչափ հաւանական չ'է , ի վերայ այսոր ամենայնի բանախօսութիւնները այնչափ միջոց պիտի անցունէին որ վախցուած հարուածն աղբեցութիւն չ'պիտի ունենար : Բանախօսութեամբ անցած այն 5 կամ 6 ամիսէն միջոցը բաւական պիտի ըլլար որ ձեռք գտնուած ապրանքը հատնի , քիչ քիչ գինը վար իջնալով առանց մէկու մը մեծ վնաս պատճառելու : Միւս կողմանէ՝ հարաւային նահանգներուն մէջ բամբակի մթերքը շատ կայ ըսելը չափազանցութիւն մ'է , չորս տարիէ ի վեր ելած բերքը առաջուան ելածին մէկ բաւորը չ'կայ : Ասիկց զատ՝ պաշարուած նաւահանքներէն մինչեւ հիմայ շատ բամբակ դուրս ելած է , խել մ'ալ հարաւայիններն իրենք վառած են , կամ անձրեւին տակը մնալով եւ հոգ չ'տանելով բոլորովին անպիտան (աւարիկ) եղած են : Վերջապէս , նաւ դրուելու յարմար բամբակը մէկ միլիոն պալէա հաշիւ հաշիւ կ'ըլլայ , իսկ հարաւայնոց փոխառութեան գումարը ներկայացնող 600,000 պալէա բամբակին գալով , ասիկա ալ բան մ'ըսել չ'է , որովհետեւ արդէն 450,000 պալէա յիշեալ փոխառութեան հաշուին կան : Խաւ տրուած կը համարուի :

Զեմիւռնի շարունակութիւնը հետեւեալ թուով :

ԾԱՆՈԹՅՈՒՆՔ

Ե Լ Ի Զ Ա

Կամ վերջին Արեւելեան պատերազմի ժամանակ տեղի ունեցած իրական դէպք մը , Գրեց :

ԱՐՄԵՆԱԿ ՀԱՅԿՈՒՆԻ

Երկու հարիւր քառասուն երեսներէ բաղկացեալ այս ընտիր ու հետաքրքրական վեպը , Վառնա , Դումու , Սիլիարէ եւայլն քաղաքաց , ստորագրութիւններէ նոյնպէս Պուլլարաց , Ռուսոյ Հայոց , Խալապուց վրայօք զանազան ծանօթութիւններէ ի զատ , Արեւելեան պատերազմի վրայ ալ ժամանակագրական տեղեկութիւններ կը պարունակէ : Կը ծախուի Սեմ նոր խան վերի դուռը թիւ 2 սենեակը եւ ամէն Հայ դրամահառուաց քով , ի գին 20 զր2

ՅՈՅՍ ԳՐՕՇԱԿ ՀԱՅՐԵՆԵԱՅ .

Օգոստոս 1 էն սկսեալ այս անուամբ բանասիրական ամսագիր մը հրատարակիլ սկսած է , Արմաշու Ս . Աստուածածնայ վանքը , զոր մէք ալ ողջունելով կը ծանուցանենք աղագայնոց : Տարեկան ստորագրութեան գինն է 2 արծաթ մէճիտիէ : Գործակալ ի Կ . Պօլիս , Պ . Յովսէփ Գաֆաֆեան , Գրաւաճառ ի Մահմուտ — Փաշա :

ՄիտքԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Բերա . Մեքէպ օգոստ , թիւ 8 :

Վիեննայի Միլիթարեան Հարց վարժարանին հանդուտի օրերը լրանալու մօտ ըլլալով՝ կը ծանուցուի յարգոյ հասարակութեան՝ որ առաջիկայ Սեպտեմբեր ամսոյ 15 ին երեքշաբթի օրն ուսմանը ընթացքը նորէն կ'սկսի :

ԲՆԱՐ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ

Սիրահարական երգեր Տաճկական եղանակներու վրայ յարմարեցուցած : Կը ծախուի ամէն Հայ դրամահառուաց քով գին 1 զուրուշ :

ՀԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ

Ա . ՃԷՎԱՀԻՐՃԵԱՆ

Կ . ՊՈԼԻՍ , Ա . ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՏՊԱՐԱՆ